

The Loss of Social Welfare From Interregional Inequality in Russian Production

Murat Çiftçi *

* Trakya Üniversitesi İİBF ÇEEİ Bölümü E-mail: drmuratciftci@gmail.com

Copyright © 2015 Murat Çiftçi. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

This paper looks at focused on measurement of interregional inequality in Russian production from 1998 to 2011. Using data from Russian Federation Federal State Statistics Service and statistical applying is based on Atkinson inter - regional inequality index. It is shown that the inter - regional production inequality has disequilibrium during long term period after socialist age in Russia Federation. The indices have found that there are unequal distribution of production and serious loss of social welfare for the regional people from production. Levels of social welfare rate from production were 78.15 % in 1998 and 72.81 % in 2011. The loss of social welfare were the fall less 20s %.

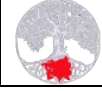
Keywords: Regional science, regional economics, statistics, social politics

Rusya'da Üretim Bölge Arası Dengesizliğinden Kaynaklanan Sosyal Refah Kaybı

ÖZET

Bu çalışmada Rusya'daki üretimin bölgeler arası dengesizliğinin 1998 - 2011 yılları arası dönemdeki durumunun ölçülmesine odaklanılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler Rusya Federasyonu Federal Devlet İstatistik Hizmetleri'nden elde edilmiş olup gerçekleştirilen uygulamada kullanılan istatistiksel yöntem ise Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksidir. Elde edilen bulgular, Rusya Federasyonu'nda SSCB dönemi sonrasında uzun yıllar boyunca üretimde bölgeler arası dengesizliğin sürmeye devam ettiğini göstermektedir. Endeks değerleri, toplumun bölgeler arası dengesiz üretimden dolayı çok ciddi sosyal refah kaybı yaşadığını desteklemektedir. Üretim bölgeler arası dağılımına göre elde edilen sosyal refah düzeyleri 1998' de % 78.15 iken 2011' de % 72.81 olmuştur. Sosyal refah kayıpları da %20' lerin altına inmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Bölge bilimi, bölgesel iktisat, istatistik, sosyal politika

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, SSCB' nin dağılması sonrasında Rusya Federasyonu' nda üretimin bölgesel dağılımında yaşanan dengesizliğin dönemsel gelişimi ve beraberinde yol açtığı sosyal refah kayıplarının analiz edilmesidir. Çalışmada kullanılan yöntem, Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksi yaklaşımı olup, veriler Rusya Federasyonu' nun ulusal istatistik merkezinden temin edilmiştir.

Çalışma kapsamında ilk bölümde, Rusya Federasyonu'nun temel ekonomik görünümünün ana hatları, GSYİH düzeyleri, sektörel dağılımlar, Birleşmiş Milletler' in Beşeri Kalkınma Raporlarında gelişmişlik sıralarının incelenmesiyle yapılandırılmıştır. İkinci bölümde ise üretimde bölgesel yığılmalara yol açma potansiyeli yüksek olan doğal kaynakların Rusya Federasyonu' ndaki uluslararası karşılaştırmalı görünümü incelenmiştir. Üçüncü bölümde Rusya Federasyonu'nda bölgesel dengesizlikle birlikte şekillenen yoksulluğun kısaca incelenmesine odaklanılmıştır. Dördüncü bölüm ise veri tasarımı, yöntem, literatür, bulgulardan oluşan analiz bölümüdür.

RUSYA FEDERASYONU'NDA TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Rusya Federasyonu ekonomik, siyasi ve sosyal açıdan dünya içerisinde önemli bir konuma sahiptir. 1994 nüfus sayımına göre 176 etnik azınlığın yaşadığının tespit edildiği coğrafyada, (bölgesel kalkınma sorununun önemi daha da fazla olacaktır. Dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkede 89 federe birim yer almakta olup 21 Özerk Cumhuriyet (Respublika), 1 Otonom Bölge (Avtonomnaya Oblast), 10 Otonom Daire (Avtonomnyy Okrug) 6 Yönetim Bölgesi (Kray), 49 il (Oblast) ve 2 özel statüye sahip Federal Şehir (Moskova ve St. Petersburg) mevcuttur (Atasoy, 2008: 84,88).

Dünya Bankası verilerine göre 2012 yılı itibarıyla yaklaşık 144 milyon nüfusa sahip ülkede 2001-2012 arasında yılda %0.2 oranında nüfus azalışı görülmektedir. Doğuşta yaşam beklentisine bakıldığında ise 2011 yılında erkeklerde 63 yaş, kadınlarda ise 75 yaş düzeyinde gerçekleşme söz konusudur. Bu seviye ise erkeklerde 68 yaş düzeyindeki dünya ortalamasının altında kaldığını, kadınlarda ise 72 yaş düzeyindeki dünya ortalamasının biraz üstüne çıktığını göstermektedir. Yüksek gelirli ülkeler ortalamasına göre ise 76 yaş düzeyindeki erkeklerde doğuşta yaşam beklentisinin 13 yaş gerisinde kaldığı, 82 yaş düzeyindeki kadınlarda doğuşta yaşam beklentisinin ise 7 yıl altında kaldığı görülmektedir (World Bank, 2013: 297).

Nüfusun eğitimsel düzeyine bakıldığında ise Rusya, dünya ortalamasının üzerinde, çok yüksek beşeri gelişmişlikteki grup ile yüksek beşeri gelişmişlikteki grup arasında bir yere sahiptir (Tablo 1). Ortalama öğrenim süresi beklentisi olarak 11.7 yıla ulaşılan Rusya'da, gelecek için öngörüyü içeren ortalama öğrenim süresi beklentisi düzeyi ise 14.3 yıla ulaşmaktadır. Dolayısıyla ortaöğretim aşamasının üzerinde bir eğitimsel düzeyine ulaşılan ülkede, beşeri sermayenin kalitatif özelliklerinin yüksek olduğunu savunmak yanlış olmayacaktır.

Tablo 1: Beşeri Gelişmişlik Endeksine Göre Rusya ve Ülke Gruplarında Eğitim Süreleri

Rusya ve Beşeri Gelişmişlik Endeks Grupları	Ortalama eğitim süresi	Ortalama eğitim beklentisi
Rusya Federasyonu	11,7	14,3
Çok yüksek beşeri gelişmiş ülkeler	11,5	16,3
Yüksek beşeri gelişmiş ülkeler	8,8	13,9
Orta beşeri gelişmiş ülkeler	6,3	11,4
Düşük beşeri gelişmiş ülkeler	4,2	8,5
Dünya	7,5	11,6

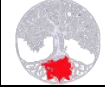
Kaynak: UNDP (2013), Human Development Report 2013, New York, s. 146–7,

Temel demografik göstergelere göre nüfus azalışının yaşandığı ve yaşam beklentilerinin göreceli olarak düşük olduğu Rusya Federasyonu'ndaki ekonomik durum ise şu şekilde özetlenebilir: fert başına düşen GSYİH düzeylerine bakıldığında SSCB'nin dağılma sürecinden sonra yaklaşık 10 yıl (1989–1998) ciddi daralma süreciyle karşılaştığı görülmektedir. Bu dönemde yaşanan ekonomik daralma süreci, tarım ve sanayi sektörleri kaynaklı olduğu, sektörlerin GSYİH içerisindeki paylarında yaşanan erimeyle ilişkilendirilebilir. Nitekim 1989 ve 1998 yıllarında tarımın GSYİH içindeki payları %16,8'den %5,6'ya gerilerken, sanayi sektörünün de GSYİH içindeki payları %50,2'den %37,4'e inmiştir. 1999'dan itibaren toparlanma süreci yaşansa da, reel olarak fert başına düşen GSYİH' da 1989'daki seviyenin ancak 2006–2007 arasında yakalanabildiği görülmektedir. Bu tarihten sonra ise küresel krizin etkisiyle 2008–2009 arasında %7,8'e ulaşan ekonomik daralmayla birlikte, günümüze kadar yüksek ivmeli bir reel büyüme performansına ulaşamadığı dikkat çekmektedir (Tablo 2).

Tablo 2: Rusya Federasyonu'nda GSYİH ve Sektörel Dağılımın Dönemsel Gelişimi (1989-2012)

Yıl	Fert başına düşen GSYİH (2005 yılı sabit dolar fiyatlarıyla)	Fert başına düşen GSYİH ((cari dolar fiyatlarıyla)	GSYİH' da yıllık büyüme oranları (%)	Fert başına düşen GSYİH' da yıllık büyüme oranları (%)	Tarım sektörünün GSYİH içindeki ağırlığı (%)	Sanayi sektörünün GSYİH içindeki ağırlığı (%)	Hizmetler sektörünün GSYİH içindeki ağırlığı (%)
1989	5.884	3.429	...	...	16,8	50,2	33,0
1990	5.685	3.485	-3,0	-3,4	16,6	48,4	35,0
1991	5.386	3.427	-5,0	-5,3	14,3	47,6	38,1
1992	4.601	3.095	-14,5	-14,6	7,4	43,0	49,6
1993	4.207	2.929	-8,7	-8,6	8,3	44,6	47,1
1994	3.683	2.663	-12,6	-12,5	6,6	44,7	48,6
1995	3.535	2.670	-4,1	-4,0	7,2	37,0	55,9
1996	3.417	2.651	-3,6	-3,3	7,2	38,7	54,1
1997	3.475	2.749	1,4	1,7	6,4	38,1	55,5
1998	3.300	1.844	-5,3	-5,0	5,6	37,4	57,0
1999	3.525	1.339	6,4	6,8	7,3	37,2	55,5
2000	3.878	1.775	10,0	10,0	6,4	37,9	55,6
2001	4.085	2.101	5,1	5,3	6,6	35,7	57,7
2002	4.298	2.375	4,7	5,2	6,3	32,8	60,9
2003	4.634	2.976	7,3	7,8	6,3	32,6	61,2
2004	4.993	4.109	7,2	7,7	5,6	36,3	58,1
2005	5.337	5.337	6,4	6,9	5,0	38,1	57,0
2006	5.799	6.947	8,2	8,6	4,5	37,2	58,2
2007	6.311	9.146	8,5	8,8	4,4	36,4	59,1
2008	6.649	11.700	5,2	5,4	4,4	36,1	59,5
2009	6.131	8.616	-7,8	-7,8	4,7	33,6	61,7
2010	6.386	10.710	4,5	4,2	3,9	34,7	61,4
2011	6.633	13.284	4,3	3,9	4,4	36,8	58,9
2012	6.834	14.037	3,4	3,0	3,9	36,0	60,1

Kaynak: <http://data.worldbank.org/country/russian-federation>

Rusya'nın SSCB dönemindeki durumuna yaklaşık yirmi yılda ulaşabilmesi karşısında, ekonomik yapısında serbest piyasa ekonomisine uyumunun oldukça zor gerçekleşebildiği sonucuna varılabilir. Hatta bu sürecin yirmi yılda eski düzeyine gelmesi, sistemin transformasyonunun, piyasa dinamiklerinin işlerliğine bağlanmasını da güçleştirmektedir. Bu noktada Rusya'nın dünya petrol ve doğalgaz rezervleri içinde önemli yere sahip olması ve doğal kaynaklara dayalı bir düzelmeye gerçekleşebildiği yorumunu yapmaya da elverişli bir ortam sağlamaktadır.

RUSYA FEDERASYONU'NDA DOĞAL KAYNAKLARIN EKONOMİK DURUMU

Rusya, tablo 3'de görüleceği gibi 2002 yılı itibarıyla 154.9 trilyon m³'lük dünya doğalgaz rezervi içerisinde 29.8 trilyon m³'lük düzeye ulaşmıştır. Yeni keşfedilen rezervlerle birlikte 2012'ye gelindiğinde ise 168.6 trilyon m³'lük rezervler içerisinde 32.0 trilyon m³ olarak gerçekleştiği görülmektedir. . Bu ise 2002'deki %5.8'lik payın 2012'ye gelindiğinde %5.2' lik paya indiği anlamını taşımaktadır.

Petrol rezervi açısından bakıldığında ise, 2002 itibarıyla 1.3 trilyon varil aşan dünya petrol rezervi içerisinde 76.1 milyar varil Rusya Federasyonu'na ait iken, bu sayının 1.7 trilyon varile yaklaşan dünya toplamı içerisindeki ağırlığının 87.2 milyar varil olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu ise 2002'deki %19.2'lik payın 2012'ye gelindiğinde %17.6' lık paya indiği anlamını taşımaktadır.

Tablo 3: Doğalgaz ve Petrol rezervleri (1992-2012)			
Doğalgaz rezervleri			
	1992 yıl sonu	2002 yıl sonu	2012 yıl sonu
	Trilyon m ³	Trilyon m ³	Trilyon m ³
Rusya Federasyonu	n/a	29,8	32,9
Dünya	117,6	154,9	187,3
OECD	15,2	15,4	18,6
OECD dışındakiler	102,4	139,5	168,6
Eski SSCB	34,3	36,4	54,5
Petrol rezervleri			
	1992 yıl sonu	2002 yıl sonu	2012 yıl sonu
	Milyar varil	Milyar varil	Milyar varil
Rusya Federasyonu	n/a	76,1	87,2
Dünya	1.039,3	1.321,5	1.668,9
OECD	142,7	251,2	238,3
OECD dışındakiler	896,6	1.070,3	1.430,7
OPEC	772,7	903,3	1.211,9
OPEC dışındakiler	207,1	327,9	331,0
Eski SSCB	59,6	90,3	126,0
Kaynak: British Petroleum (2013), BP Statistical Review of World Energy June 2013, London, s. 6, 20.			

Rusya'nın hem doğalgaz hem de petrol rezervlerini miktar olarak düşük ivmeyle de olsa arttırdığı görülmektedir. Buna karşılık dünya rezerv toplamları içerisindeki ağırlığın belirgin düzeyde düştüğü sonucuyla da karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla Rusya'da yeni petrol ve doğalgaz rezervlerinin bulunmasına karşılık dünya geneline göre başarılı olunamadığını savunmak yanlış olmayacaktır.

Doğal kaynaklar açısından zengin bir ülke olduğu açıkça görülen Rusya'da, doğal kaynaklardan elde edilen gelirlerin de ülke ekonomisi içerisinde önemli bir yer elde etmesini beklemek gerekir. Tablo 4'te 1989–2012 arasında doğal kaynaklardan elde edilen gelirlerin GSYİH içerisindeki yüzdesel ağırlıkları sunulmuştur. Yaklaşık çeyrek asırlık dönemde toplam

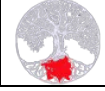
doğal kaynaklardan elde edilen gelirlerin ülke ekonomisi içerisindeki ağırlığında zirvenin 2000 yılında gerçekleştiği ve bu tarihten sonra istikrarlı bir düşüşün yaşandığı görülmektedir. Aradan geçen 12 yıllık süre sonunda 2000'de GSYİH içerisindeki yüzdelik payı %44.53'e ulaşan doğal kaynak gelirlerinin 2012'de %18.73'e gerilediği sonucuyla karşılaşılmaktadır.

Tablo 4: Rusya Federasyonu'nda Doğal Kaynaklardan Elde Edilen Rantların GSYİH'ya Oranları (1989-2012, %)

Yıl	Ormanlardan rant	Doğalgaz rantı	Petrol rantı	Kömür rantı	Mineral rantı	Tüm doğal kaynaklardan rant
1989	0,00	3,28	9,97	0,60	0,00	13,85
1990	0,00	5,77	12,91	0,74	0,00	19,42
1991	0,00	5,96	9,33	0,55	0,00	15,84
1992	1,58	5,63	8,32	0,49	0,24	16,26
1993	1,30	7,23	6,73	0,25	0,15	15,66
1994	0,82	6,80	6,19	0,30	0,27	14,39
1995	0,97	6,81	6,61	0,50	0,37	15,25
1996	1,04	9,94	8,42	0,43	0,27	20,09
1997	1,10	8,24	7,44	0,36	0,23	17,37
1998	1,36	9,23	5,78	0,27	0,12	16,76
1999	2,07	9,92	12,25	0,24	0,21	24,69
2000	1,75	22,90	19,01	0,30	0,57	44,53
2001	1,53	18,14	13,79	0,77	0,21	34,44
2002	1,54	11,27	13,59	0,32	0,34	27,05
2003	1,41	16,86	14,67	0,37	0,52	33,83
2004	0,76	13,63	16,17	1,11	0,68	32,34
2005	0,67	17,51	18,95	0,68	0,99	38,78
2006	0,68	13,08	18,10	0,59	1,42	33,87
2007	0,65	9,68	15,48	0,68	1,84	28,33
2008	0,54	11,63	16,80	1,33	1,50	31,79
2009	0,47	5,31	12,62	0,69	1,06	20,15
2010	0,49	4,17	13,79	1,04	1,61	21,09
2011	0,34	3,60	15,17	1,18	1,66	21,94
2012	0,33	2,27	13,94	0,88	1,31	18,73

Kaynak: <http://data.worldbank.org/country/russian-federation>

Rusya'da doğal kaynaklardan elde edilen gelirlerin ekonomi içerisindeki ağırlığında yaşanan oransal azalışla paralel olarak, doğal kaynaklardan elde edilen fert başına düşen gelir düzeyinde de reel olarak ciddi bir azalmayla karşılaşılmaktadır. Reel olarak kişi başına düşen doğal kaynak gelirlerindeki zirve yılı 2114 dolar ile 2008 yılı olmakla birlikte, bu istikrarın sürdürülemediği görülmektedir. Son küresel krizle birlikte 2009'da etkisi iyice belirginleşen daralmanın, doğal kaynak gelirlerinde neredeyse yarıya düşülmesine yol açmış ve 2009'da 1235 dolar düzeyine inilmiştir. Sonrasında ise doğal kaynak gelirleri açısından ciddi bir toparlanma sağlanamamış olup, 2012'de bu düzey 1280 dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu olumsuz durumun tersi ise, 2000'de yaşanmıştır. Doğal kaynak gelirlerinin GSYİH'ya oranında zirvenin yaşandığı 2000 yılında yaşanan oransal sıçrama, %10'a ulaşan reel büyümeyi de beraberinde getirmiştir. 2000–2008 arası dönemde kısmen sınırlı dalgalanmalar olmakla birlikte, 2008'den sonra doğal kaynak gelirlerinde hem oransal hem de reel dolar olarak ciddi düşüşün sürmekte olduğu gözlemlenmektedir (Bkz. Tablo 4, Tablo 5).

Tablo 5: Rusya Federasyonu'nda Doğal Kaynaklardan Elde Edilen Kişi Başına Düşen Rant Dzeyleri (1989-2012, 2005 Sabit Dolar Fiyatlarıyla)

Year	Ormanlardan rant	Doğalgaz rantı	Petrol rantı	Kömür rantı	Mineral rantı	Tüm doğal kaynaklardan rant
1989	0	193	587	35	0	815
1990	0	328	734	42	0	1.104
1991	0	321	503	30	0	853
1992	73	259	383	23	11	748
1993	55	304	283	11	6	659
1994	30	250	228	11	10	530
1995	34	241	234	18	13	539
1996	36	340	288	15	9	686
1997	38	286	259	13	8	604
1998	45	305	191	9	4	553
1999	73	350	432	8	7	870
2000	68	888	737	12	22	1.727
2001	63	741	563	31	9	1.407
2002	66	484	584	14	15	1.163
2003	65	781	680	17	24	1.568
2004	38	681	807	55	34	1.615
2005	36	935	1.011	36	53	2.070
2006	39	759	1.050	34	82	1.964
2007	41	611	977	43	116	1.788
2008	36	773	1.117	88	100	2.114
2009	29	326	774	42	65	1.235
2010	31	266	881	66	103	1.347
2011	23	239	1.006	78	110	1.455
2012	23	155	953	60	90	1.280

Kaynak: Tablo 2 ve tablo 4

RUSYA FEDERASYONUNDA YOKSULLUK

Ekonomik yapının uzun yıllar boyunca ağırlıklı olarak doğal kaynaklara bağımlı olduğu sonucuyla karşılaşılan Rusya'da, yoksulluk düzeyinde de kısmi iyileşmeyle karşılaşılmıştır. Yoksulluk oranları incelendiğinde 2010'da satınalma gücü paritesine göre günlük geliri 10 doların altında olanların nüfus içindeki ağırlıkları %45.4 ile orta üst gelir grubundaki ülkeler ortalamasının yaklaşık yarısı düzeyindedir. Bu oran 1990'da %70,7 oranında gerçekleşmiştir. Dolayısıyla 20 yıllık bir dönemde yoksullukla ilgili kısmen başarılı performans sergilendiği savunulabilir. Örneğin 1990-2010 arasında oransal değişimlere göre orta üst gelir grubunda %92'den %82'ye inilebildiği, Türkiye'de %84,9'dan %67,9'a inilebildiği görülmektedir (Worldbank, 2014: 303). Dünya Bankası' nın orta üst gelir grubundaki ülkelere göre başarılı performansa sahip olunmasına karşılık, yüksek gelirli ülkeler grubunda satın alma gücü paritesine göre günlük 10 dolar ve altında gelire sahip olan kimsenin olmadığı da göz ardı edilmemesi gerekir. Bu çerçevede Rusya'nın, yoksulluk açısından Dünya Bankası sınıflandırmasına göre yüksek gelir grubundaki ülkeler içinde yer alamadığı, orta üst gelir grubundaki ülkeler grubu içerisinde iyi konumda olan bir ülke profili çizdiği sonucuyla karşılaşılmaktadır. Yine de yoksulluk sorununun tam anlamıyla çözümlenemediği dikkat çekmektedir. Yoksulluğun sosyal sancı olarak ağırlığını sürdürdüğü gerçeğini desteklemesi açısından son yıllarda global çapta popülerlik kazanan Walk Free Foundation tarafından hazırlanan "Küresel kölelik endeksi"nin ayrı bir önemi mevcuttur. Bu endeksleme

çalışmasında 2013 yılı için 162 ülkenin kölelik riski sıralaması gerçekleştirilmiştir. Rusya eski SSCB ülkeleri içerisinde Moldova ve Özbekistan dışında en kötü durumdaki üçüncü ülke durumunda yer almış, diğer on iki eski SSCB ülkesinde ise çok daha iyi sonuçların mevcut olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6: Modern Köleliğin Nüfusta Görülme Sıklığına Göre Sıralaması, Ülke Nüfusları, Tahmin Edilen Mutlak Modern Köleleşiş Nüfus Sayıları

Ülke adları	Sıra	Nüfus	Köleleştirilen sayısı	Hesaplanan köleleştirilen (Alt aralık)	Hesaplanan köleleştirilen (Üst aralık)
En kötü ilk üç ülke					
Moritanya	1	3.796.141	151.353	140.000	160.000
Haiti	2	10.173.775	209.165	200.000	220.000
Pakistan	3	179.160.111	2.127.132	2.000.000	2.200.000
En iyi ilk üç ülke					
İngiltere	160	63.227.526	4.426	4.200	4.600
İrlanda	160	4.588.798	321	300	340
İzlanda	160	320.137	22	<100	<100
Former USSR					
Moldova	6	3.559.541	33.325	32.000	35.000
Özbekistan	47	29.776.850	166.667	160.000	180.000
Rusya	49	143.533.000	516.217	490.000	540.000
Gürcistan	50	4.511.800	16.227	15.000	17.000
Azerbaycan	51	9.297.507	33.439	32.000	35.000
Ermenistan	57	2.969.081	10.678	10.000	11.000
Tacikistan	70	8.008.990	23.802	23.000	25.000
Kırgızistan	81	5.582.100	16.027	15.000	17.000
Türkmenistan	83	5.172.931	14.711	14.000	15.000
Kazakistan	85	16.797.459	46.668	44.000	49.000
Ukrayna	86	45.593.300	112.895	110.000	120.000
Belarus	117	9.464.000	11.497	11.000	12.000
Litvanya	128	2.985.509	2.909	2.800	3.100
Estonya	129	1.339.396	1.496	1.400	1.600
Letonya	131	2.025.473	2.040	1.900	2.140

Kaynak: Walk Free Foundation (2013), *The Global Slavery Index 2013*, ?, s. 118-121.

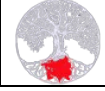
RUSYA FEDERASYONUNDA ÜRETİMİN BÖLGESEL DAĞILIMI ÜZERİNE ANALİZ

VERİ TASARIMI

Çalışmada kullanılan veriler, Rusya Federasyonunun Federal Devler İstatistik Hizmetleri web sitesinde düzenli olarak yayımlanan bölgesel üretim istatistiklerine dayanmaktadır. Bu kapsamda en eski tarihli olarak 1998 yılındaki yıllık bölgesel verilere ulaşılmış olup çalışma da bu kapsamda veri ulaşımının sağlanabildiği 1998 – 2011 arası dönemi içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

YÖNTEM

Bölgeler arası dengesiz dağılımın ölçümünde tekli ve çok bileşenli eşitsizlik endekslerinden yararlanılmaktadır. Tek değişkenin bölgeler arasında adil dağılıp dağılmadığında ya da hangi ölçüde adaletin sağlandığında tekli eşitsizlik endeksleri kullanılmaktadır. Şayet çok sayıda

bileşenden oluşan değişen veri seti kullanılıyorsa da, çok bileşeni temsil edecek bir endeks yaratımı söz konusu olacaktır ki bu endeksler içerisinde günümüzde belki de en popüler olanı Birleşmiş Milletler'in yayınladığı Human Development Index (HDI)'dir. Çok değişkenli çok bileşenli endeksler ile tekli endeksler arasındaki temel fark, değişken sayısı olarak görülebilir. Buna göre de çok bileşenli endeks tasarımlarının, özellikle bölgesel kalkınma açısından mukayeselemede avantajlı olduğu düşünülebilir. Halbuki eğer bu iki endeks türü arasında üstünlük açısından bir karşılaştırma yapmak gerekiyorsa, çok bileşenli eşitsizlik endekslerinin, karşılaştırması yapılan bölgesel birimlerin (ülkeler, eyaletler, iller, ilçeler vb) kendi aralarında sıralanması ve ikinci aşamada da çok bileşenli eşitsizlik endeks değeri baz alınarak gruplandırılması ile analiz yapılmaktadır. Tekli eşitsizlik endeksleri, analize konu olan bölgesel birimlerin kendi aralarında sıralanmasına imkan vermez. Buna ihtiyaç da yoktur. Neticede tek değişkenden hareket edilmekte olup, zaten birimlerin bu değişken açısından hangi sırada oldukları bellidir. Tekli eşitsizlik endeksleri ile analize konu olansa örnekleme bulunan tüm gözlemlerdeki (ülkeler, eyaletler, vilayetler, ilçeler) dağılımlarının ne ölçüde dengeli olduğudur.

Ravallion (2001, 6)'un, Fedorov (2002, 447)'un Moran (2003, 353)'ün ve daha pek çok bilim insanının da vurguladığı gibi bölgesel eşitsizlik ölçümlerinde kullanılan tekli eşitsizlik endeksleri içinde en yaygın ve bilineni Gini katsayısıdır. Esasen bu popülerite, endeksin tarihsel geçmişine dayanmaktadır. Eşitsizlik ölçümünde en eski endeks olan Gini katsayısı bir asrı aşan geçmişe sahip olup, ilk kez 1912 yılında kullanılmıştır (Sen, 1973). Daha sonra da aynı amaçtan yanı gözlemler arasındaki dağılım dengesizliğini ölçmeye odaklanan çok sayıda tekli eşitsizlik endeksi türetilmiştir. Atkinson endeksi de çok sayıdaki tekli eşitsizlik endeksleri içerisinde normatif sosyal fayda modellerine dayanan bir endeks özelliğindedir (Chakravarty, 1996).

Çok sayıda tekli eşitsizlik endekslerinin varlığı, Atkinson endeksinin istatistiksel açıdan tatminkar olup - olmadığının tespiti önemli kılmaktadır. Bu çerçevede istatistiksel testler de yapılmıştır: Harvey (2005) Gini katsayısı ile Atkinson endeksi arasında yüksek ilişkinin olduğunu savunmaktadır. Harvey'in çalışmasına karşı tez olarak Garcia ve Molina (2001, 2418) ise, en iyi göstergenin Atkinson endeksi olduğunu savunmaktadır. Salas (1997)'a göre de, standart fayda içerikli eşitsizlik endekslerinden birisi konumundaki Atkinson endeksinin performansı son derece tatminkâr düzeydedir.

Atkinson endeksini başta Gini endeksi olmak üzere diğer eşitsizlik endekslerinden ayıran özellikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 1- Eşitsizlik ölçümü için etik uygulamaların modern versiyonuna 1970'te Antony B. Atkinson tarafından geliştirilen bu endeks öncülük etmiştir (Pedersen, 2004, 34).
- 2- Atkinson endeksi, aynı fayda seviyesinin eşit dağılım durumuna göre oluşan mevcut sosyal fayda kaybıyla bütünleştirildiğinde çok duyarlı bir yoksulluk endeksi özelliğine erişmektedir.
- 3- Dengesiz dağılımdan dolayı kaynaklanan sosyal fayda (ekonomik açıdan refah) kaybını ve dolayısıyla da gerçekte hissedilen sosyal fayda / refah düzeyini yüzde cinsinden verdiğinden, somut olarak oluşan adaletsizliğin yol açtığı dengesizliğin sonuçlarını yorumlama imkanı vermektedir.

Atkinson çalışmasında orijinal sosyal refah katsayısı

$$I = 1 - \left[\sum_i \left(\frac{y_i}{\mu} \right)^{1-\varepsilon} f(y_i) \right]^{\frac{1}{1-\varepsilon}} \quad [1]$$

ile formüle edilmekte (Atkinson, 1970, 257) olup, formülasyondaki y geliri, μ ortalama geliri, ε ise farklı gelir seviyelerinde gelir transferine duyarlılık düzeyini tanımlamaktadır.

Bölgeler arası eşitsizliğin tespiti için hesaplanan Atkinson endeksi ise;

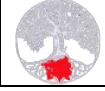
$$A_{(\Omega)} = 1 - \left[\frac{P_i}{P} \times \left(\sum_{i=1}^n \frac{Y_i/P_i}{\bar{Y}/\bar{P}} \right)^{1-\Omega} \right]^{\frac{1}{1-\Omega}} \Leftrightarrow \Omega \neq 1 \quad [2]$$

ile formülize edilmekte olup, “ $A_{(\Omega)}$ ” Atkinson endeksini, “ Y_i ” i bölgesel birimindeki üretimi, “ $\bar{Y}$ ” Rusya Federasyonu'nda 79 bölgesel birim başına düşen ortalama üretim miktarını tanımlamaktadır. “ P_i ” i bölgesel birimdeki nüfusu ve “ $\bar{P}$ ” bir bölgesel birim başına düşen ortalama nüfusu tanımlamaktadır. “ Ω ” ise duyarlılık parametresini göstermektedir.

Bilim insanları Ω duyarlılık parametresine verecekleri değerde özgür olup genelde hesaplama kolaylığı ve yüksek duyarlılığın olduğu gerekçesiyle 2 değerini vermektedirler (Öztürk, 2005, 99). Bu parametre zenginden çok zengin olmayana, fakirden çok fakir olmayana göre yeniden dağılımına mukayeseli duyarlılığı yansıtmakta olup daha yüksek Ω değeri, gelir dağılımı transferinin daha düşük olan arka kısımdakilerin duyarlılığının “orta-düşük gelirli” daha yüksek hissedilmesini sağlamaktadır (Spatz, 2006, 109). Arka kısımda kalan fakirlerdeki yeniden dağıtım, zenginlere göre ölçeksel bazda daha düşük olacaktır ve parametre bunu standartlaştırmaktadır. Ayrıca katsayıyla sosyal refah “fayda” düzeyine ulaşılmakta ve bölgelerarası eşitsizlikten kaynaklanan sosyal refah “fayda” kaybını rahat şekilde tespit etmek de bu sayede mümkün olmaktadır. Hesaplanan Atkinson değeri, bölgelerarasındaki eşit olmayan dağılımdan kaynaklanmakta olan sosyal refah “fayda” kaybını tanımlamaktadır. Buna göre örneğin Atkinson endeks değerinin 0.15 olması durumunda, bölgelerarası eşit dağılım koşulunda aynı sosyal faydanın $[100 \cdot (1 - \text{Atkinson})]$ mevcudun %85'inden aynı düzeyde sağlanacağı anlamına gelmektedir (Redigor et al. 2003, 963). Dolayısıyla da Atkinson katsayısı, bilim adamları için net olarak bölgelerarası eşitsizlikten kaynaklanan sosyal fayda kaybını hesaplama imkânı vermektedir.

İLGİLİ LİTERATÜR

Çiftçi (2008)' nin de vurguladığı üzere, tekli bölgesel eşitsizlik endeksleri farklı sahalarda ve konularda kullanılabilir. Ulusal literatürde GSYİH düzeylerinin iller bazında dengesiz

dağılımını konu edinen çalışmalara bakıldığında Öztürk (2005), Gezici ve Keskin (2005)' in, Dayıoğlu ve Başlevent (2006)' in, Çiftçi (2008)' nin çalışmaları örnek verilebilir. Keza uluslararası literatürde de Chen ve Fleisher (1996)' in, Salas (1997)' in, Castro (2003)' nun, Redigor vd (2003)' nin, Wan vd (2007)' nin, Villaverde ve Maza (2012)' nin, Bleys (2013;)' in çalışmaları örnek verilebilir. Rusya özelinde de bölgesel dengesizliğin eşitsizlik endeksleriyle hesaplanmasında da örneğin Federov (2002), 1990-1997 yılları arası dönemde gelir ve harcamaların bölgesel dağılım dengesizliklerini, Gini katsayıları vasıtasıyla inceleyerek analiz etmiştir.

BULGULAR

Çalışma kapsamında 79 yerel birim için yapılan analizler neticesinde elde edilen Atkinson endeks katsayıları, tablo 1'de sunulmuştur. Tablo 1'de de görüleceği gibi Atkinson değerleri yaklaşık 0.22-0.33 arasında değişmektedir. Teorik olarak bakıldığında endeks değerleri ne kadar 0'a yakınsa, yerel birimler arasında o kadar dengeli ağılımın olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu da mevcut dağılımın yerel birimlerde yaşayanlar tarafından katsayının 0 olması durumunda eksik hissedilmediği anlamını taşıyacaktır. Keza 1'e yaklaşıldıkça da toplumun, dengesiz dağılımdan dolayı dağıtımını yapılanı tam hissedemediği anlamına gelecektir.

Buna göre bakıldığında en dengeli dağılımın 1998-2011 arasındaki dönemde 1998 yılında gerçekleştiği, buna karşılık en dengesiz dağılım ise 2005 yılında gerçekleştiği sonucuyla karşılaşılmaktadır. Buna göre en dengeli bölgesel dağılımın olduğu 1998 yılında toplumun potansiyel refah düzeyi %78.15'e ulaşırken, sosyal refah kaybı da %21.85 oranında gerçekleşmiştir. Buna karşılık en dengesiz bölgesel dağılım olduğu 2005 yılında ise toplumun sosyal potansiyel sosyal refah düzeyi % 66.86'ya kadar inmiş, sosyal refah kaybı da % 33.14 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 7: Gayrisafi Bölgesel Üretim Bölgesel Dağılımından Sağlanan Sosyal Refah Düzeyleri, Sosyal Refah Kayıpları ve Atkinson Endeks Katsayıları (1998-2011)			
YIL	Atkinson endeksi	Sosyal refah kaybı (%)	Potansiyel refah düzeyi %
1998	0,2185	21,85	78,15
1999	0,2600	26,00	74,00
2000	0,3000	30,00	70,00
2001	0,2774	27,74	72,26
2002	0,2760	27,60	72,40
2003	0,2755	27,55	72,45
2004	0,2902	29,02	70,98
2005	0,3314	33,14	66,86
2006	0,3210	32,10	67,90
2007	0,3081	30,81	69,19
2008	0,2967	29,67	70,33
2009	0,2630	26,30	73,70
2010	0,2679	26,79	73,21
2011	0,2719	27,19	72,81
n: 79 yerel birim			

Gayrisafi bölgesel üretimin toplum nezdinde hangi miktarda hissedildiği, dolayısıyla aynı zamanda ne kadarının da hissedilemediği tablo 2'de sunulmuştur. Buna göre 1998-2011 arası dönemde en dengeli dağılımın gerçekleştiği 1998 yılında yaklaşık 2,25 trilyon rublelik gayrisafi bölgesel üretimin 492 milyar rublelik kısmı Rus halkı tarafından hissedilmemiş (başka deyişle yok olarak hissedilmiş) iken dengesizliğin zirve yaptığı 2005'te 18 trilyon ruble

civarındaki gayrisafi bölgesel üretimin neredeyse 6 trilyon rublesi Rus halkı tarafından hissedilmemiştir (Tablo 2).

Tablo 8: Cari Fiyatlarla Rusya Federasyonu'nda Gayrisafi Bölgesel Üretim, Hissedilen Gayrisafi Bölgesel Üretim (Sosyal Refah Miktarı) ve Sosyal Refah Kaybı (1998-2011, milyar ruble)

Yıl	Gayrisafi Bölgesel Üretim	Sosyal Refah Kaybı	Sosyal Refah Miktarı
1998	2.252	492	1.760
1999	3.827	995	2.832
2000	5.754	1.726	4.028
2001	7.171	1.989	5.182
2002	8.741	2.413	6.329
2003	10.742	2.960	7.783
2004	13.964	4.052	9.912
2005	18.011	5.968	12.043
2006	22.460	7.210	15.250
2007	27.916	8.600	19.315
2008	33.842	10.040	23.802
2009	31.943	8.400	23.543
2010	37.617	10.078	27.539
2011	45.179	12.286	32.893

n: 79 yerel birim

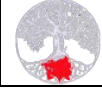
Analize konu olan 79 yerel birimde gayrisafi bölgesel üretim düzeylerine bakıldığında, cari olarak enflasyonun da etkisiyle düzenli bir artışın yaşandığı görülmektedir. Nüfus azalışıyla da birlikte fert başına düşen gayrisafi bölgesel üretim düzeylerindeki artış da 1998-2011 arası dönemde cari olarak istikrarlı bir yükseliş sergilemiştir (Tablo 3).

Tablo 9: Cari Fiyatlarla Rusya Federasyonu'nda Gayrisafi Bölgesel Üretim, Nüfus ve Fert başına Düşen Gayrisafi Bölgesel Üretim (1998-2011)

Yıl	Gayrisafi Bölgesel Üretim (cari fiyatlarla, milyar ruble)	Nüfus (milyon)	Kişi başına düşen Gayrisafi Bölgesel Üretim
1998	2.252	145,0	15.529
1999	3.827	144,6	26.472
2000	5.754	144,0	39.945
2001	7.171	143,4	49.995
2002	8.741	142,7	61.253
2003	10.742	142,0	75.638
2004	13.964	141,4	98.737
2005	18.011	140,9	127.864
2006	22.460	140,4	159.999
2007	27.916	140,1	199.252
2008	33.842	140,0	241.717
2009	31.943	140,0	228.132
2010	37.617	140,1	268.588
2011	45.179	140,1	322.389

n: 79 yerel birim

Fert başına düşen gayrisafi bölgesel üretim düzeyinin ne kadarlık kısmının 79 yerel birimde yaşayan halk tarafından hissedildiğinin tespiti için yapılan analiz neticesinde 1998'de 15,529 rublelik fert başına düşen Gayrisafi Bölgesel Üretim 3,393 rublelik kısmının toplum tarafından hissedilemediği tespit edilmiştir. Buna göre 15,529 rublelik fert başına düşen gayrisafi bölgesel üretim, toplum tarafından 12,136 ruble düzeyinde hissedilmektedir.

Tablo 10: Cari Fiyatlarla Rusya Federasyonu'nda Fert başına düşen Gayrisafi Bölgesel Üretim, Fert başına Düşen Sosyal Refah ve Sosyal Refah Kaybı Düzeyleri (1998-2011, ruble)

Yıl	Fert Başına Düşen Gayrisafi Bölgesel Üretim	Fert başına Düşen Sosyal Refah Kaybı	Fert başına Düşen Sosyal Refah Düzeyi
1998	15.529	3.393	12.136
1999	26.472	6.883	19.589
2000	39.945	11.982	27.963
2001	49.995	13.867	36.128
2002	61.253	16.907	44.346
2003	75.638	20.840	54.798
2004	98.737	28.653	70.083
2005	127.864	42.370	85.494
2006	159.999	51.362	108.637
2007	199.252	61.386	137.866
2008	241.717	71.711	170.006
2009	228.132	59.990	168.142
2010	268.588	71.961	196.628
2011	322.389	87.668	234.720

n: 79 yerel birim

Rusya Federasyonu bütününe bakıldığında ise, tüm yerel bölgeler için sosyal refah kaybının aynı oranda olduğu varsayımı altında, göre 1998-2011 arası dönemde 1998 yılında yaklaşık 2,25 trilyon rublelik gayrisafi bölgesel üretim düzeyinin 492 milyar rublelik kısmı Rus halkı tarafından hissedilmemiş (başka deyişle yok olarak hissedilmiş) iken dengesizliğin zirve yaptığı 2005'te 18 trilyon ruble civarındaki gayrisafi bölgesel üretim düzeyinin neredeyse 6 trilyon rublesi Rus halkı tarafından hissedilmemiştir. 2011'de ise 45,245 trilyon rublelik gayrisafi bölgesel üretimin 12,309 trilyon rublelik kısmı hissedilmemiştir (Tablo 2).

Tablo 11: Cari Fiyatlarla Rusya Federasyonu'nda Gayrisafi Bölgesel Üretim, Hissedilen Gayrisafi Bölgesel Üretim (Sosyal Refah Miktarı) ve Sosyal Refah Kaybı (1998-2011, Tüm Yerel Birimler, milyar ruble)

Yıl	Gayrisafi Bölgesel Üretim (cari fiyatlarla, milyar ruble)	Sosyal Refah Kaybı (milyar ruble)	Sosyal Refah Miktarı (milyar ruble)
1998	2.252	492	1.760
1999	3.827	995	2.832
2000	5.754	1.726	4.028
2001	7.171	1.989	5.182
2002	8.741	2.413	6.329
2003	10.742	2.960	7.783
2004	13.964	4.052	9.912
2005	18.034	5.976	12.058
2006	22.492	7.220	15.272
2007	27.964	8.615	19.349
2008	33.909	10.060	23.849
2009	32.007	8.417	23.591
2010	37.688	10.097	27.590
2011	45.265	12.309	32.956

n: 89 yerel birim

Tüm Rusya Federasyonu için fert başına düşen gayrisafi bölgesel üretim düzeyleri ise aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Analize dahil edilemeyen yerel birim sayısının ve nüfusunun azlığı sebebiyle rakamlarda ciddi farklılıklar bulunmamaktadır.

Tablo 12: Cari Fiyatlarla Rusya Federasyonu'nda Gayrisafi Bölgesel Üretim, Nüfus ve Fert başına Düşen Gayrisafi Bölgesel Üretim (Tüm Yerel Birimler, 1998-2011)

Yıl	Gayrisafi Bölgesel Üretim (cari fiyatlarla, milyar ruble)	Nüfus	Fert Başına Düşen Gayrisafi Bölgesel Üretim (cari fiyatlarla, ruble)
1998	2.252	146,5	15.372
1999	3.827	146,1	26.194
2000	5.754	145,5	39.546
2001	7.171	144,9	49.489
2002	8.741	144,2	60.617
2003	10.742	143,5	74.857
2004	13.964	142,9	97.719
2005	18.034	143,5	125.672
2006	22.492	143,0	157.287
2007	27.964	142,8	195.826
2008	33.909	142,7	237.624
2009	32.007	142,8	224.139
2010	37.688	142,8	263.922
2011	45.265	143,0	316.538

n: 89 yerel birim

Rusya Federasyonu bütünü için 1998'de 15,529 rublelik fert başına düşen gayrisafi bölgesel üretimin 3,393 rublelik kısmının toplum tarafından hissedilemediği, dengesizliğin en yoğun olduğu 2005'te 15,529 rublelik fert başına düşen gayrisafi bölgesel üretim, toplum tarafından 12,136 ruble düzeyinde hissedilmediği görülmektedir. Sosyal refah kaybı kişi başına düşen gayrisafi bölgesel üretim olarak 2011'e gelindiğinde ise 316 bin rublelik düzeyin yaklaşık 86 bin rubleye ulaştığı ve hissedilen fert başına düşen gayrisafi bölgesel üretimin 230 bin rubleyi ancak bulabildiği görülmektedir (Tablo 7).

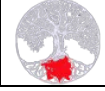
Tablo 13: Cari Fiyatlarla Rusya Federasyonu'nda Fert başına Düşen Gayrisafi Bölgesel Üretim, Fert başına Düşen Sosyal Refah ve Sosyal Refah Kaybı Düzeyleri (1998-2011, Tüm Yerel Birimler, Ruble)

Yıl	Fert Başına Düşen Gayrisafi Bölgesel Üretim	Sosyal Refah Kaybı (ruble)	Sosyal Refah Miktarı (ruble)
1998	15.371	3.359	12.012
1999	26.201	6.813	19.388
2000	39.532	11.858	27.674
2001	49.475	13.723	35.752
2002	60.611	16.729	43.882
2003	74.840	20.620	54.220
2004	97.692	28.350	69.342
2005	125.499	41.587	83.912
2006	157.007	50.402	106.605
2007	195.482	60.225	135.258
2008	237.088	70.338	166.750
2009	223.713	58.828	164.885
2010	263.334	70.553	192.781
2011	316.023	85.937	230.086

n: 89 yerel birim

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Rusya Federasyonu, toplamda 89 bölgesel birimden oluşan geniş bir ülke konumunda yer almaktadır. Bölgeler arasında homojen bir ekonomik yapının olmadığı ülkede, üretim

düzeylerinde de homojenliğin olduğunu savunmak oldukça güçtür. Bu farklılıkta doğal kaynaklar açısından dünyanın sayılı zengin ülkelerinden birisi olmasını aramak da mümkündür.

Doğal kaynaklar açısından konu irdelendiğinde, özellikle 2000’de rantın yaklaşık %45’e kadar çıktığı, sonrasında ise aşamalı olarak bir azalış süreci yakalanarak 2011’de yaklaşık %18’e kadar gerilediği görülmektedir. Bunda elbette hizmet sektöründe yaşanan yüksek ivmeli büyümenin etkisi önem taşımaktadır.

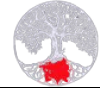
Sektörel bazda SSCB döneminde baskın olan sanayinin giderek öneminin azalması ve sanayi ötesi topluma doğru bir dönüşümün yaşandığı görülmekte olup, eğitim düzeyi görece yüksek kabul edilebilecek seviyede bir federasyon konumunda olan Rusya’da, kölelik düzeyinde kabul edilenlerin sayılarında yarım milyonu aşarak dünya 49.su konumunda olunması, zengin-yoksul ayrımında Kuznets’in ters U’sunun ilk dönemindeki gelir dağılımını bozan yüksek büyüme süreciyle liberal piyasa ekonomisine adaptasyon sürecinin yaşandığını göstermesi açısından önemlidir. Bölgeler arası dengesizlik açısından bakıldığında da, hizmetler sektöründeki ağırlıksal genişlemeye ve zaman zaman istikrarsız olsa da yüksek ivmeli büyüme performansının sağlanabilmesine karşılık, bölgeler arasında dengesizliğin düzelmesine yönelik bir dönüşümün de yaşanmaktan uzak olduğu sonucuyla karşılaşılmaktadır. %30 etrafında dolaşan sosyal refah kaybı, toplumun mevcut üretimin %30’unu hissedememesi anlamına gelmekte olup, geline noktada artık bölgelerarası dengesizliğin de azaltılmasına yönelik politikaların güdülmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Özetlemek gerekirse, geçiş ekonomileri içerisinde önemli yere sahip olan Rusya’da büyüme kutupları yaklaşımına uygun dengesiz büyüme modellerinin tercih edildiği görülmektedir. Başlangıçta sisteme adaptasyonda kaynak sıkıntısının da etkisiyle bu stratejinin yürütülebilmesi makul karşılanabilecek konumdadır. Ancak 1989’dan bu yana geçen çeyrek asrı aşan sürede halen aynı stratejinin sürdürülüyor olması, Rusya ekonomisi açısından bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Kaldığı dengesiz büyüme stratejilerinde seçilen büyüme merkezlerinin, kendi hinterlandındaki çevre bölgelerin de gelişimini desteklemesi prensibinden hareket edilmektedir. Bu doğrultuda da Rusya’da, çeyrek asrı aşan bir sürede bölgeler arası dengesizliğin azalması beklenmelidir. Halbuki mevcut bulgular, büyüme merkezi özelliğindeki bölgelerin çevre bölgelerin gelişimine katkıda bulunmaktan uzak kaldığı açıkça göstermektedir.

REFERENCES

- Atasoy, E. (2008). "Rusya Federasyonu Sınırları İçinde Yer Alan Özerk Cumhuriyetlerin Etnocoğrafya Işığında Değerlendirilmesi", *Turkish Studies*, 3/7 (Fall): 83-124.
- Atkinson, A. B. (1970), "On the Measurement of Inequality", *Journal of Economic Theory*, 2: 244-263.
- Bleys, B. (2013), "The Regional Index of Sustainable Economic Welfare for Flanders, Belgium" *Sustainability*, 5(2): 496-523.
- British Petroleum (2013), *BP Statistical Review of World Energy June 2013*, London
- Castro, JV. (2003), "Regional Convergence, Polarisation and Mobility in the European Union, 1980-1996" *Journal of European Integration*, 25(1): 73-86.
- Chakravarty, S. (1996), "A Measurement of Spatial Disparity: The Case of Income Inequality", *Urban Studies*, 33 (9): 1671-1686.
- Chen, J ve Fleisher, BM. (1996), "Regional Income Inequality and Economic Growth in China" *Journal of comparative economics*, 22(2): 141-164.
- Çiftçi, M. (2008), "Ülkelerarası Küresel Eşitsizlik – Reel Büyüme İlişkisinin Uzun Dönemli Gelişimi", *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1): 919-952.
- Dayıoğlu M, Başlevent C. (2006). Imputed rents and regional income inequality in Turkey: a subgroup decomposition of the Atkinson index. *Regional Studies*, 40(8): 889-905.
- Fedorov, L. (2002), "Regional Inequality and Regional Polarization in Russia, 1990-99", *World Development*, 30 (3): 443-456.
- Garcia, I. ve Molina, J. A. (2001), "The Effects of Region on the Welfare and Monetary Income of Spanish Families", *Urban Studies*, 38 (13): 2415-2424.
- Gezici, F. ve Keskin, B., (2005), Interaction between Regional Inequalities and Internal Migration in Turkey, http://www.feweb.vu.nl/ersa2005/final_papers/132.pdf
- Harvey, J. (2005), "A note on the 'natural rate of subjective inequality' hypothesis and the approximate relationship between the Gini coefficient and the Atkinson index", *Journal of Public Economics*, 89: 1021-1025.
- <http://data.worldbank.org/country/russian-federation>
- Moran, T. P. (2003), "On the Theoretical and Methodological Context of Cross-National Inequality Data", *International Sociology*, 18 (2): 351-378.
- Öztürk, L. (2005), "Bölgelerarası Gelir Eşitsizliği: İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması'na (İBBS) Göre Eşitsizlik İndeksleri İle Bir Analiz, 1965-2001", *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 10: 95-110.
- Pedersen, A. W. (2004), "Measurement Inequality as Relative Deprivation: A Sociological Approach to Inequality", *Acta Sociologica*, 47: 31-49.
- Ravallion, M. (2001), *Growth, Inequality and Poverty: Looking Beyond the Averages*, World Bank Policy Research Working Paper. 2558, Washington, DC.
- Redigor, E., Calle, M. E., Navarro, P. ve Dominguez, V. (2003), "Trends in the Association between Average Income, Poverty and Income Inequality and Life Expectancy in Spain", *Social Science & Medicine*, 56: 961-971.
- Salas, R. (1997), "Welfare-consistent Inequality Indices in Changing Populations: The Marginal Population Replication Axiom A Note", *Journal of Public Economics*, 67: 145-150.
- Sen, A. K. (1973), *On Economic Inequality*, Oxford University Press, Oxford, etc.
- Spatz, J. (2006), *Poverty and Inequality in the Era of Structural Reforms: The Case of Bolivia*, Springer Verlag, Berlin.

- UNDP (2013), Human Development Report 2013, New York
- Villaverde J. ve A. Maza (2012), “Chinese per Capita Income Distribution, 1992–2007: A Regional Perspective” *Asian Economic Journal*, 26(4): 313–331.
- Walk Free Foundation (2013), *The Global Slavery Index 2013*, ?, p. 118-121.
- Wan, G., M. Lu ve Z. Chen (2007), “Globalization and Regional Income Inequality: Empirical Evidence from within China” *Review of Income and Wealth*, 53(1): 35–59.
- World Bank (2013), *World Development Report 2014*, Washington D.C.
- Russian Federation Federal State Statistics Service, http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/accounts/#

Primorsky Krai	14.394	24.717	29.140	34.628	46.633	57.986	74.713	92.504	108.099	130.632	160.417	187.556	240.221	279.994
Khabarovsk Krai	19.518	27.163	44.171	54.984	70.163	81.613	94.795	116.258	141.995	170.398	198.952	205.081	262.686	298.996
Amur Region	15.104	21.935	28.317	42.578	50.450	59.480	72.937	88.597	111.116	131.888	156.330	180.572	214.827	271.093
Magadan region	32.316	50.936	65.705	89.988	121.273	135.181	139.840	157.799	185.018	213.450	258.848	299.404	377.895	483.229
Sakhalin Region	21.428	45.663	61.596	84.769	85.927	116.731	172.004	230.298	321.109	559.774	657.783	779.943	977.256	1.203.269
The Jewish Autonomous Region	7.535	15.345	19.485	24.878	35.766	45.196	60.030	77.319	99.578	132.505	134.378	142.388	178.381	208.339
Chukotka Autonomous Okrug	37.859	49.746	65.963	123.131	187.368	256.992	238.227	237.135	295.107	396.907	582.270	872.422	767.846	883.353